

FESTA DELS TONIS de Taradell

Festa Tradicional d'Interès Nacional

Taradell s'ha convertit en un referent dels Tres Tombs i, cada gener, pels volts de Sant Antoni Abat, dóna el tret de sortida al calendari dels Tonis a la comarca d'Osona. És una tradició centenària, que ha anat evolucionant al mateix ritme que les feines del camp han incorporat les noves tecnologies. Ha fet honor a aquella famosa frase que diu: "O renovar-se o morir". De fet, és una festa que no para de créixer i, cada edició, presenta novetats i mou més gent i entitats del poble. Això l'hi ha valgut el mèrit de ser declarada Festa Tradicional d'Interès Nacional, ara fa un any.

Però l'actual Festa dels Tonis no té res a veure amb la que es feia a finals del segle XVIII. Segons l'arxiu parroquial, se celebra des d'almenys el 1780. Ara bé, aleshores, estava organitzada des de la parròquia de Taradell i la benedicció dels animals o les carreres de burros eren els actes més habituals.

La revolució tecnològica a les zones rurals també va passar factura a aquesta festa. A partir del 1960, els actes van entrar en decadència fins al punt de centrar-se, només, en l'ofici religiós i el ball popular.

Això va fer reflexionar, i molt, un grup de taradellencs que, el 1982, es van posar les piles per no deixar perdre una tradició tan arrelada. Van formar l'actual Comissió de Festes de Sant Antoni Abat i van començar a organitzar noves activitats, totalment desvinculades de la parròquia. La cursa d'ases i el passant dels Tres Tombs van tornar a agafar el protagonisme.

Però quan la festa va fer un gir important va ser el 1995. El Consell de Cultura d'Osona, impulsat pel Consell Comarcal, va presentar un pla estratègic per reimpulsar les Festes dels Tonis. A banda de donar continuïtat als actes típics, es va proposar un treball de recerca i recuperació de carruatges i eines del camp. L'objectiu: donar a conèixer el passat del món rural, és a dir, les eines i les feines que, ara, fan màquines molt innovadores.

I dit i fet. A Taradell, la Comissió dels Tonis ha recuperat, fins ara, uns 70 carruatges i eines del camp, gràcies a la gentilesa de molts taradellencs. S'han restaurat i, cada any, es llueixen durant el passat dels Tres Tombs. Generalment, són carruatges que es carreguen i es guarneixen, tal com es feia fa mig segle.

Bona part del material està disponible a l'inventari etnològic de la Generalitat i es guarda en un espai cedit per l'Ajuntament de Taradell. L'Alzinar de la Roca és, ara mateix, un espai d'exposició i divulgació per escoles i grups interessats. A més, la Comissió dels Tonis no para de treballar-hi, perquè, d'aquí a un temps, esdevingui un centre de foment i difusió de la cultura rural del nostre país.

El reconeixement de Festa Tradicional d'Interès Nacional és el resultat de molts anys de feina i de la insistència de la Comissió dels Tonis per mantenir una tradició centenària. Li han donat un nou enfocament perquè sigui un element d'identitat local, que implica, pràcticament, tot el poble.

Més enllà del passat dels Tres Tombs, que es fa el diumenge anterior a Sant Antoni Abat, hi ha elements que, els últims anys, s'han convertit en tradicionals i ocupen tot un cap de setmana. Des de l'any 83, s'encenen les fogueres de Sant Antoni. En moltes cultures, fer passar els animals de tir o ramats entre flames és un antic ritus de purificació i protecció. En aquest cas, serveixen per escalfar l'ambient. A més, s'aprofita el caliu de les brases per coure la botifarra i la cansalada, i torrar les llesques de pa per fer el tast del porc, acompanyat per un rajolí de vi dels porros que es reparteixen entre el públic. Es fa el dissabte al vespre i hi participen unes 1.500 persones.

Altres elements característics són el tortell de Sant Antoni. L'elaboren les pastisseries del poble i el venen el dia de la festa. També, els panets de Sant Antoni: una tradició des del 1988. El mossèn beneeix els panets i es reparteixen entre els participants a la rua dels Tres Tombs. També passen per la benedicció tots els carruatges, un cop acaba l'ofici, en què es canten els goigs a Sant Antoni. Aquest component religiós és el que no ha canviat mai. I és que és l'acte centenari a tots els pobles i ciutats que celebren les Festes de Sant Antoni.

El passat dels Tres Tombs de Taradell també es diferencia dels que es fan a la resta del país. Des del 1995, potencia la tradició catalana de les feines del camp. El burro català i animals de treball com les mules, els matxos o les eugues surten als carrers, engalanats amb guarniments catalans i enganxats, generalment, amb carros que s'han recuperat i treballat al centre de L'Alzinar de la Roca, gràcies a la feina dels membres de la Comissió. Els carruatges també van carregats amb elements típics de la zona,

com ara carregaments de garbes, sacs de blat, pedres i sorra de riu o canyes. El carro de l'enterramorts, les carretes de bou, les tartanes i els animals que arrossegueu troncs són altres elements característics. També ho és l'abanderat, que sol ser una persona coneguda de Taradell o la comarca. L'acompanyen el capità i dos cordoners, que donen pas al carro del sant i al carro que porta la pubilla i l'hereu del municipi, que s'escull coincidint amb aquesta festa.

La Comissió dels Tonis lloga els animals que estiren tots aquests carruatges i, el dia del passant, els llueixen les escoles, les entitats, els barris i les famílies de Taradell, que es vesteixen com anys enrere i gaudeixen del passant.

A més, pels volts de Sant Antoni Abat, s'organitza una exposició relacionada amb el món rural. Per exemple, els últims anys, s'han donat a conèixer els oficis d'escloper, cisteller o carreter, o bé s'han mostrat fotografies de les masies del poble. I, de manera permanent, la Biblioteca Antoni Pladevall i Font de Taradell té un espai dedicat a recollir informació sobre el món rural. És l'espai Joan del Colomer, en què es pretén retre un homenatge a la feina de preservació d'objectes de la vida a pagès i les feines del camp que Joan Lleopart, del Mas Colomer, va fer durant tota la seva vida. Des del 2004, es pot consultar material imprès i audiovisual, perquè la Biblioteca es pugui convertir en un centre de referència per tothom qui vulgui estudiar o conèixer la història de la pagesia catalana.

Amb aquesta filosofia, la Comissió dels Tonis ha aconseguit que gairebé tot el poble i totes les entitats participin a la festa. Als més grans, els permet reviure i recordar el passat. Als més joves i a la canalla, conèixer una altra manera de viure. Això ha consolidat els Tres Tombs de Taradell i n'assegura el seu futur per mantenir-los com una referència a tot el país.

Aquest any, el Toni d'Honor - reconeixement a la persona, empresa o associació de la comarca d'Osona que a través del seu treball difón els elements patrimonials de la cultura rural de la comarca- és Casa Tarradellas, doncs transmet, arreu del territori, la cultura de la Masia Catalana, i dóna a conèixer la vida quotidiana en el medi rural, potenciant, entre d'altres, els cereals, un dels productes emblemàtics de l'agricultura de la comarca d'Osona.